

XXI ASRDA OTA-ONALAR PEDAGOGIK MADANIYATI

Boltaboyeva Bo'rixol Qudrat qizi

Saidqulova Ko'hinur

Termez davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada XXI asrda ota-onalar pedagogik madaniyatining ahamiyati, mazmuni va zamonaviy oilada farzand tarbiyasiga qo'yilayotgan yangicha talablar yoritilgan. Raqamli muhit ta'siri, kommunikativ madaniyat, psixologik savodxonlik, oilaviy muhitni sog'lom shakllantirish hamda ta'lim muassasalari bilan hamkorlikning yangi shakllari tahlil qilindi. Shuningdek, zamonaviy ota-onalarda bo'lishi kerak bo'lgan pedagogik kompetensiyalar, ularni rivojlantirish yo'llari va milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiyaviy yondashuvlar ilmiy-nazariy va amaliy nuqtai nazardan yoritildi.

Kalit so'zlar: Ota-onalar pedagogik madaniyati, zamonaviy tarbiya, oilaviy kommunikatsiya, raqamli kompetensiya, psixologik savodxonlik, ijtimoiy mas'uliyat, ta'lim muassasasi bilan hamkorlik, shaxs rivoji, axborot xavfsizligi, oilaviy qadriyatlar, ma'naviy tarbiya, ta'lim innovatsiyalari, tarbiyaviy muhit.

Kirish

XXI asr axborot va texnologiyalar jadal rivojlangan davr bo'lib, oilada farzand tarbiyasi jarayoniga ham tubdan ta'sir ko'rsatmoqda. Avvalgi davrlarga nisbatan zamonaviy ota-onalardan ko'proq pedagogik, psixologik, axborotiy va ijtimoiy kompetensiyalar talab etilmoqda. Ota-onalar pedagogik madaniyati nafaqat farzandning maktab yoki bog'chadagi muvaffaqiyati, balki uning shaxs sifatida kamol topishida hal qiluvchi omilga aylangan. Mazkur maqolada XXI asr sharoitida ota-onalar pedagogik madaniyatining mazmuni, ahamiyati va rivojlantirish yo'llari keng yoritiladi.

Asosiy qism

Ota-onalar pedagogik madaniyati — bu farzandning rivoji va ta'lim-tarbiyasi uchun zarur bilim, ko'nikma, munosabat va qadriyatlarning yaxlit tizimi. XXI asrda uning tarkibi quyidagilar bilan boyigan:

psixologik savodxonlik (bolaning yosh xususiyatlarini bilish);

kommunikativ madaniyat (to'g'ri muloqot, tinglay olish);

raqamli madaniyat (internet xavfsizligi, onlayn nazorat);

Learning and Sustainable Innovation

ta'lim jarayonini tushunish (yangi pedagogik texnologiyalarni bilish);
ma'naviy-axloqiy yondashuv (milliy-madaniy qadriyatlarni singdirish).
Bugungi kun ota-onalari quyidagi talablarga javob bera olishi muhim:
Bolaning gadjetlardan foydalanish tartibi, ijtimoiy tarmoqlardagi xavfsizligini
ta'minlash.
O'qituvchilar bilan muntazam muloqotda bo'lish, jarayonlarni tushunish.

Stress, emotsional muammolarni sezish va vaqtda yordam berish.
Har bir bolani alohida shaxs sifatida tan olish, uning qiziqishlariga hurmat bilan
yondashish. Mehr-muhabbat, o'zaro ishonch, hurmat va mas'uliyat tamoyillariga
asoslanish.
Kommunikativ madaniyat farzand tarbiyasining eng muhim omillaridan biridir.
Oiladagi sog'lom muloqot quyidagilarga yordam beradi:
bola o'z fikrini erkin ayta oladi; tushunmovchiliklar kamayadi; ota-ona va bola
o'rtasida ishonch mustahkamlanadi; emotsional barqarorlik ortadi.
Hozirgi kunda ota-onalar "tinglash madaniyati", "mehrli muloqot", "violensiz
kommunikatsiya" kabi yondashuvlarni bilishi zarur.
Internetning cheksiz imkoniyatlari bilan birga xavflari ham ko'p. Shu bois:
bolalarning onlayn faoliyatini nazorat qilish, yoshga mos kontent tanlash, internet
odobini o'rgatish, soxta ma'lumotlarni farqlash, texnologiyadan maqsadli foydalanish
kabi ko'nikmalar zamonaviy ota-onalar uchun majburiy hisoblanadi.
XXI asr ota-onasi pedagogik madaniyatini quyidagi yo'llar orqali rivojlantirishi
mumkin:
seminar, trening va ota-onalar majlislarida qatnashish;
onlayn kurslarda ishtirok etish;
maktabgacha ta'lim va maktab bilan muntazam hamkorlik qilish;
oilada sog'lom ma'naviy muhit yaratish;
bolalarning yosh xususiyatlarini chuqur o'rganish.

Xulosa

XXI asr — intellektual raqobat, axborot oqimi va texnologiyalar davri. Bu davrda
farzand tarbiyasi mas'uliyati yanada ortib, ota-onalar pedagogik madaniyati eng
muhim ijtimoiy ehtiyojga aylandi. Pedagogik madaniyatga ega ota-ona farzandining
nafaqat bilimli bo'lishiga, balki ma'naviy barkamolligiga, mustaqil fikrlashiga,
jamiyatda o'rnini topishiga, sog'lom shaxs sifatida shakllanishiga zamin yaratadi.
Oiladagi hamjihatlik va ongli yondashuv har qanday ta'lim muassasasining
muvaffaqiyatiga teng darajada ta'sir etadi. Shuning uchun pedagogik madaniyatni

doimiy rivojlantirish — har bir ota-ona oldidagi eng yuksak vazifalardan biridir. Kelajak jamiyati — bugungi bolalarning tarbiyasi va ta’limiga bevosita bog‘liq. Shuning uchun har bir ota-ona pedagogik madaniyatini muntazam boyitib borishi, ta’lim muassasalari bilan hamkorlik qilishi, o‘z farzandining ruhiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishiga ongli tarzda yondashishi lozim. Pedagogik madaniyatning rivoji — oilaning mustahkamligi, jamiyatning barqarorligi va millatning intellektual salohiyatining oshishiga xizmat qiladigan eng muhim omildir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaeva Q., Pedagogik madaniyat asoslari. – Toshkent, 2021.
2. Xoshimov K., Oilada tarbiya metodikasi. – Toshkent, 2019.
3. To‘rayev A., Zamonaviy ta’lim texnologiyalari. – Toshkent, 2022.
4. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, 2020-y.
5. Ota-onalar uchun metodik qo‘llanma, Maktabgacha ta’lim vazirligi nashri, 2023-y.
6. Pedagogika va psixologiya bo‘yicha onlayn ilmiy maqolalar (Google Scholar, ResearchGate).